

А. В. Яцик

Дельта річки

ДЕЛЬТА РІЧКИ – складена річковими наносами низовинна ділянка гирла, яка порізана більш чи менш розгалуженою мережею рукавів і проток. Термін «Д.» походить від назви великої букви грец. абетки (δέλτα), за схожість з якою була названа в давнину дельта Нілу. Утворюються внаслідок складної взаємодії річк. стоку, прибережно-морських процесів, припливів і згінно-нагін. течій. Формування Д. р. в умовах мілковод. узбережжя починається з утворення коротких пригирл. кіс і підвод. мілин у самому руслі чи обмілин на мор. краї. Під час повеней осередки і пригирлові бари поступово стають надводними та перетворюються на низинні о-ви, які поділяють русло на рукави і протоки. В умовах глибокого узбережжя хвилі будують з матеріалу, що виносить річка, берегові вали, які облямовують мор. край Д. р. Сприятл. умовами для швидкого росту Д. р. є велика кількість наносів; пониження рівня водойми чи тектон. підвищення суші; розташування гирла річки у вершині затоки чи лагуни (блоковані Д. р.), а також мілководність басейну, в який впадає річка. Перешкоджають утворенню Д. р. потужні припливно-відпливні та згінно-нагінні течії і швидке підвищення рівня водойми. Швидкість росту Д. р. коливається у знач. межах – від кількох метрів до сотень метрів на рік. Напр., у роки стабіл. рівня Каспій. моря (1863–1914) лінійне нарощування дельти Волги становило 94 м на рік, протягом 1930–40 – до 0,7–1 км на рік. Залежно від умов формування розрізняють Д. р. видовження, виповнення, блоковані, лопатеві, підводні. Дельти великих річок мають значні розміри. Пл. дельти Амазонки становить 100 тис. км², Волги – 19 тис. км². Серед річок України найбільші дельти мають Дунай (5,6 тис. км², з яких у межах України – 1,2 тис. км²; див. також [Дельта Дунаю](#)), Дніпро (350 км²) та Дністер (35,5 км²).

Бібліографічний опис:

Дельта річки / А. В. Яцик// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-21374>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).